

Ons kenmerk
AD.2600099

Contactpersoon
M.P. van Leeuwen

Plaats/Datum
Den Haag, 10 september 2026

Uw kenmerk

Doorkiesnummer
070 - 310 00 00

Onderwerp
Advies over relatie tussen ouders en school

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
dr. mr. R.M. Letschert
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Geachte Minister,

Uw ambtsvoorganger heeft de Onderwijsraad gevraagd te reflecteren op de relatie tussen ouders en school.¹ De vraag die hij de Onderwijsraad stelde, luidde: Wat is er nodig om de samenwerking en het vertrouwen tussen ouders en scholen te versterken?

Aanleiding voor die vraag zijn signalen van spanning in de relatie tussen school en ouders. Oorzaken daarvoor worden vaak gezocht in maatschappelijke ontwikkelingen zoals individualisering, polarisatie, meritocratisering en verruimde omgangsvormen op sociale media. Voor verbetering van de relatie wordt vooral gefocust op gedrag en omgang tussen ouders, leraren en schoolleiders.

Volgens de Onderwijsraad blijft in die benadering echter een belangrijk aspect onderbelicht, namelijk de gevolgen van wet- en regelgeving voor de positionering van ouders en school ten opzichte van elkaar. Juist daar liggen een verantwoordelijkheid en aangrijpingspunten voor de overheid om de samenwerking en het vertrouwen tussen ouders en scholen te versterken.

Signalen van spanningen tussen ouders en school

In recente jaren lijkt de relatie tussen ouders en scholen te verharderen. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de groei van het aantal zaken bij de landelijke geschillencommissies.² Zowel de Stichting Onderwijsgeschillen (SOG) als de Geschillencommissies Bijzonder Onderwijs (GCBO) rapporteert in hun jaarverslagen een toename van het aantal ingediende zaken.³ Hoewel het aantal zaken bij de commissies slechts een klein deel van het aantal leerlingen betreft, is de toename van het aantal zaken een signaal van spanning in de relatie tussen scholen en ouders. Conflicten tussen ouders en scholen die worden opgelost voordat de zaak bij de externe geschillencommissie komt, zijn in deze cijfers niet zichtbaar.

Geschillen kunnen voor docenten, schoolleiders, ander onderwijspersoneel, ouders en leerlingen zeer ingrijpend zijn. Het aandeel leraren in het voortgezet onderwijs dat door de omgang met ouders werkstress ervaart, stijgt. In het primair onderwijs ligt dit aandeel stabiel

¹ Onderwijsraad (2025). *Werkprogramma 2026-2027*. Den Haag: Onderwijsraad.

² Bij deze geschillencommissies kunnen ouders, meerderjarige leerlingen en personeelsleden een klacht indienen wanneer een geschil met de school of het schoolbestuur niet naar tevredenheid kan worden opgelost.

³ In ieder geval tot en met 2024. Het aantal zaken en klachten dat in 2025 werd ingediend, was iets lager dan in 2024.
<https://jaarverslag.onderwijsgeschillen.nl/>; GCBO (2024). *Jaarverslag 2023 Stichting Geschillencommissies Bijzonder Onderwijs*; GCBO (2025). *Jaarverslag 2024 Landelijke Klachtencommissies Geschillencommissies Bijzonder Onderwijs*.

op één op drie.⁴ In het funderend onderwijs hangt de werkdruk die gerelateerd is aan de omgang met ouders samen met de wens van schoolleiders om binnen vijf jaar hun functie neer te leggen.⁵ Ook voor leerlingen en ouders is een geschil met de school stressvol.

Inspanningen om relatie te verbeteren focussen op omgang en gedrag

In de onderwijspraktijk is veel aandacht voor verbetering van de relatie tussen ouders en school. Die aandacht is vooral gericht op individueel gedrag en de omgang tussen ouders en scholen. Oplossingen worden gezocht op het niveau van leraren en schoolleiders. Afspraken tussen de school en ouders over gewenst en ongewenst gedrag worden vastgelegd, bijvoorbeeld in de schoolgids. Veel scholen streven naar een professionele schoolcultuur door te investeren in een goede relatie met ouders. Ze maken bijvoorbeeld tijd vrij voor professionaliseringscursussen en investeren in de school als collectieve gemeenschap waarin ouders, leerkrachten en schoolleider samen optrekken. Ook zijn er diverse organisaties die inspelen op de behoeften van leraren en scholen om de relatie met ouders te verbeteren, vaak vanuit de gedachte dat de relatie tussen ouders en scholen op dit moment 'piept en kraakt'.⁶ Er zijn diverse trainingen en boeken die leraren en scholen ondersteunen in hun omgang met ouders.

In beleid en politiek is de relatie tussen school en ouders onderwerp van aandacht. Een voorbeeld is de initiatiefnota *Onderwijs met ouders* (2023) van CDA en SGP. De nota bevat allerlei voorstellen om scholen en ouders dichterbij elkaar te brengen. De nota gaat in op educatief partnerschap tussen ouders en school, maar heeft ook aandacht voor institutionele verhoudingen zoals de positie van ouders in het schoolbestuur. De nota kreeg weinig opvolging. Begin 2025 verscheen een kabinetsreactie waarin de toenmalige staatssecretaris het belang van een goede relatie tussen ouders en scholen onderschreef. Het notaoverleg in de Tweede Kamer is tot nader order uitgesteld.

Aandacht nodig voor institutionele verhouding ouders en school

Een overeenkomst in de genoemde aanpakken, trainingen, methodes en boeken is dat deze aangrijpen op de omgang tussen een school of leraar aan de ene kant en individuele ouders aan de andere kant. Inspanningen ter verbetering van de onderlinge omgang kunnen alleszins waardevol zijn om de verstandhouding tussen leraren en ouders te verbeteren. Onderbelicht blijft echter dat ook wet- en regelgeving gevolgen heeft voor de positie van scholen en ouders ten opzichte van elkaar. En juist daar ligt een aangrijpingspunt voor onderwijsbeleid.

De raad signaleert twee ontwikkelingen die de verhouding tussen school en ouders veranderd hebben: (1) de toename van individuele aanspraken van leerlingen en hun ouders en (2) de groeiende complexiteit van collectieve deelname van ouders in de schoolgemeenschap. Korte tijdshalve neemt de raad primair en voortgezet onderwijs bij het duiden van deze ontwikkelingen samen, hoewel er in de praktijk verschillen tussen beide sectoren bestaan.

⁴ Buisman, M., Krepel, A., Stronkhorst, E., Van de Lans, R., Diepstraten, I., & Farzan, K. (2025). *TALIS 2024: de werk- en leeromgeving op school in beeld. Nederlandse resultaten van de internationale TALIS-survey*. Amstelveen: Kohnstamm Instituut.

⁵ Ibid.

⁶ Voor een recent voorbeeld, zie: De Vries, P., & De Vries, N. (2026). *Manifest Ouderbetrokkenheid is niet genoeg*. <https://peterdevries.nu/parentaagiek-samenwerking-met-ouders-als-vak/>

Relatie ouders en school krijgt steeds meer het karakter van aanspraak en inwilliging

Veranderingen in wet- en regelgeving in de afgelopen decennia hebben ertoe geleid dat individuele leerlingen en hun ouders meer aanspraak kunnen maken op bijzondere ondersteuning, begeleiding of voorzieningen. Van de school wordt verwacht leerlingen daarin tegemoet te komen. Daardoor ontstaat een relatie van aanspraak en inwilliging.

Een voorbeeld is de invoering van passend onderwijs in Europees Nederland in 2014. Het uitgangspunt van passend onderwijs is dat elke leerling een passend onderwijsaanbod krijgt. Waar eerder alleen leerlingen met een indicatiestelling aanspraak konden maken op ondersteuning, geldt dat nu in principe voor alle leerlingen. Scholen, ouders en samenwerkingsverbanden moeten samen op zoek naar wat passend is voor de leerling, waarvoorheen het recht op ondersteuning werd vastgesteld door een externe partij, de Commissie van Indicatiestelling (Cvi).⁷

De wensen van ouders en de afwegingen die scholen moeten maken, kunnen met elkaar botsen. Over wat noodzakelijke of passende ondersteuning is, bestaat niet altijd helderheid. De kaders waarbinnen de afwegingen moeten worden gemaakt, zijn open en individueel-normstellend, terwijl de rol van een derde, arbitrerende partij is verdwenen. Er is geen indicatiestelling op basis waarvan ouders een recht kunnen uitoefenen en scholen hun aanbod kunnen afgrenzen.

De formele positie van ouders en scholen in passend onderwijs is anderhalf jaar terug opnieuw veranderd. Per 1 januari 2025 is de Wet versterking positie ouder en leerlingen in passend onderwijs ingevoerd. In de wet staat onder andere dat de leerling gehoord moet worden, dat de ondersteuningsbehoefte leidend is en dat de ouder een gelijkwaardige partner is.⁸ Samenwerkingsverbanden moeten zorgen voor een ouder- en jeugdsteenpunt dat ouders en leerlingen informeert en ondersteunt, signalen van ouders en leerlingen bundelt en het bestuur van het samenwerkingsverband daarover informeert. Het samenwerkingsverband gebruikt deze informatie vervolgens voor beleidsontwikkeling.⁹ Deze ontwikkeling versterkt de aanspraak op ondersteuning die ouders en leerlingen kunnen maken, maar schept geen duidelijkheid over wanneer of welke ondersteuning passend is.

Een tweede voorbeeld betreft recent overheidsbeleid rondom vrije schoolkeuze, dat de aard van de relatie tussen ouders en school heeft veranderd. Vrije schoolkeuze is een belangrijk kenmerk van het Nederlandse onderwijsstelsel, maar soms is de lijn tussen keuzevrijheid en consumentisme dun. Overheidsbeleid gericht op transparantie en vergelijkbaarheid van scholen – met bijvoorbeeld het programma Vensters en de website scholenopdekaart.nl – plaatst ouders en scholen tegenover elkaar als afnemer en aanbieder van een publieke dienst. Het idee is dat onderwijsinstellingen publiek bekostigd worden en daarom transparant moeten zijn over hun beleid, uitgaven en prestaties.¹⁰ Ouders worden

⁷ Loon-Dijkers, L., & Ledoux, G. (2016). Worden ouders beter van passend onderwijs? *De Nieuwe Meso*, september 2016, 3.

⁸ Wet versterking positie ouders en leerlingen in het passend onderwijs.

⁹ <https://www.onderwijsinspectie.nl/actueel/nieuws/2024/12/06/het-ouder--en-jeugdsteenpunt-een-nieuwe-wettelijke-taak-voor-samenwerkingsverbanden-passend-onderwijs>

¹⁰ Zie <https://www.vensters.nl/wat-is-vensters>; de gerelateerde websites [schoolbesturenopdekaart.nl](https://www.scholenopdekaart.nl) en [samenwerkingsverbandenopdekaart.nl](https://www.samenwerkingsverbandenopdekaart.nl) maken hetzelfde mogelijk ten aanzien van schoolbesturen en samenwerkingsverbanden passend onderwijs.

aangemoedigd scholen te vergelijken en te kiezen op basis van prestatie-indicatoren, naast keuzes op basis van levensbeschouwelijke of pedagogische visie. Ouders worden daarmee in de positie geplaatst van afnemers van een publieke dienst, in plaats van mededragers van een pedagogische gemeenschap. Scholen komen in de positie van aanbieders van een dienst; zij concurreren in zekere zin onderling om de gunst van ouders.

Tot slot wijst de raad hier op wet- en regelgeving die het gemakkelijker maakt voor scholen om maatwerk te bieden aan individuele leerlingen.¹¹ Doordat er meer mogelijkheden voor maatwerk zijn, willen leerlingen en ouders daarvan ook gebruik maken en hebben scholen zich tot zulke verzoeken te verhouden. School en ouders kunnen tegenover elkaar komen te staan wanneer individuele verzoeken van ouders en mogelijkheden die de school biedt, niet overeenkomen.

Collectieve ouderdeelname in schoolgemeenschap bemoeilijkt

Een tweede ontwikkeling die ingrijpt op de verhouding tussen ouders en scholen, is die van bestuurlijke schaalvergroting en professionalisering. De invloed die ouders kunnen uitoefenen in besluitvormende organen, zoals bestuur en medezeggenschap, is de afgelopen jaren verminderd. Voor ouders is het nu moeilijker om als collectief zeggenschap op school te hebben en op voet van gelijkheid samen te werken met de schoolorganisatie.

Van oudsher had elke school een eigen bestuur. Ouders namen deel aan dat bestuur of kenden de bestuurders rechtstreeks. Schaalvergroting en bestuurlijke professionalisering vanaf de jaren negentig van de vorige eeuw hebben de afstand van ouders tot het bestuur van de school vergroot.¹² Ook collectieve ouderinspraak, bijvoorbeeld via medezeggenschap, wordt door schaalvergroting moeilijker.¹³ Een deel van de besluiten wordt via de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR) behandeld, waarbij ook belanghebbenden van andere scholen binnen hetzelfde schoolbestuur betrokken zijn.¹⁴ Dit maakt dat de invloed van ouders verdunt.

Aanbevelingen

In het onderwijsbeleid en in de onderwijspraktijk is toenemende aandacht voor verbetering van de relatie tussen ouders en school. Die aandacht richt zich vooral op omgang en individueel gedrag. Oplossingen worden dan ook op het niveau van leraren en schoolleiders gezocht.

De raad pleit ervoor breder te kijken dan alleen naar verstoorde omgangsvormen tussen ouders en school. Mede onder invloed van ontwikkelingen in beleid en wet- en regelgeving van de afgelopen decennia zijn scholen en ouders anders ten opzichte van elkaar gepositioneerd. Dit is niet altijd een bewust nagestreefd resultaat van beleid. Beleid rondom

¹¹ Zie <https://www.vo-raad.nl/artikelen/maatwerk-schema>; Kamerstukken II, 2015-2016, 31289, nr. 285.

¹² Het aantal besturen met één school in het primair onderwijs (de zogeheten eenpitters) daalt al jaren. In 2009 had 46% van de po-scholen een eigen bestuur. In 2024 was dat nog maar 37%. Zie PO-Raad (2010). *Eenpitters. Praktijkervaringen en oplossingen voor knelpunten*; PO-Raad (2024). *Sectorrapportage 2024*. Utrecht: PO-Raad.

¹³ Elke school kent een medezeggenschapsraad (MR) die bestaat uit personeelsleden en ouders. In het voortgezet onderwijs kent de MR ook een leerlingengeleding. Als de school deel uitmaakt van een overkoepelend bestuur, kent het bestuur een gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR), waarvan de leden worden gekozen door de school-MR's. Samenwerkingsverbanden hebben een ondersteuningsplanraad (OPR), die bestaat uit vertegenwoordigers van de MR's van aangesloten scholen.

¹⁴ Zie Onderwijsraad (2023). *Een duidelijke positie voor schoolbesturen*. Den Haag: Onderwijsraad.

passend onderwijs had bijvoorbeeld als doel de ondersteuning van leerlingen te verbeteren, niet de relatie tussen school en ouders te veranderen. Maar het neveneffect was dat scholen en ouders zich op een andere manier tot elkaar moesten verhouden, met de ondersteuningsbehoefte van de leerling als potentiële bron van conflict. Net zo was vergroting van de afstand tussen ouders en scholen geen beoogd, maar wel een neveneffect van beleid gericht op schaalvergroting en bestuurlijke professionalisering.

De raad wil u daarom twee overwegingen meegeven. Ten eerste beveelt de raad u aan om gericht rekening te houden met de gevolgen van beleid voor de verhouding tussen scholen en ouders. De manier waarop ouders en scholen ten opzichte van elkaar gepositioneerd zijn, is soms bewust onderwerp van beleid.¹⁵ Vaak echter wordt de relatie beïnvloed door beleid, wet- en regelgeving die daar niet in eerste instantie voor bedoeld waren. Veel in deze brief aangeduide ontwikkelingen lijken eerder neveneffecten of onbedoelde gevolgen dan bewuste beleidskeuzes. De Onderwijsraad roept op bij beleidsontwikkeling meer oog te hebben voor de vraag wat een beleidsvoorstel betekent voor de verhouding tussen ouders en school, dit bij beleidsevaluaties te toetsen en aanpassingen te doen wanneer negatieve gevolgen voor de relatie tussen ouders en scholen worden voorzien of geconstateerd.

Ten tweede beveelt de raad aan om verbetering van de relatie tussen ouders en school niet enkel te zoeken in individueel gedrag maar ook in collectieve ouderdeelname in de schoolgemeenschap. Versterking van de rol die ouders als collectief spelen in de school, kan bijdragen aan de school als gemeenschap en daarmee aan samenwerking en vertrouwen.

Met beleefde groet,

prof. dr. L. Elffers
voorzitter

drs. M. van Leeuwen
secretaris-directeur

¹⁵ Bijvoorbeeld in de eerder genoemde Wet versterking positie ouders en leerlingen in het passend onderwijs.